

Coimisiún na Scrúduithe Stáit

SCRÚDÚ AN TEASTAIS SHÓISEARAIGH, 2015

GAEILGE – ARDLEIBHÉAL – PÁIPÉAR II

(90 marc)

DÉARDAOIN, 4 MEITHEAMH – TRÁTHNÓNA, 2.00 go dtí 3.30

Ceist 1. Léigh go cúramach an sliocht athchóirithe seo as an úrscéal **Mistéir Lios an Chatha le Seán Ua Cearnaigh** agus freagair **trí cinn** de na ceistanna a ghabhann leis. Ní mór ceist **amháin** a roghnú as **A** agus ceist **amháin** a roghnú as **B**. Is féidir an **tríú ceist** a roghnú as **A nó as B**. Ní gá níos mó ná **leathanach** a scríobh. *Bíodh na freagraí i d'fhocail féin, chomh fada agus is féidir leat.* **(15 mharc)**

Croí Mór Maith

1. Bhí fear a raibh Liam Ó Coimín air ina chónaí cois na habhann. Fear aonarach a bhí ann nach mbíodh aon bhaint aige leis na comharsana. Bhí úllord breá aige ina raibh na húlla ba bhlasta agus ba mhilse i gContae Thiobraid Árann. Bhí Séimín Ó Súilleabháin ina chónaí gar do theach Liam agus bhí an-tóir go deo aige ar na húlla. Bhí Liam Ó Coimín tinn tuirseach de Shéimín Ó Súilleabháin, an bithiúnach beag a ghoideadh a chuid úll. Shocraigh sé go múinfeadh sé ceacht dó. Cheannaigh an tUasal Ó Coimín madra gardála, rótvaidhléir fíochmhar, ó fhear i gCluain Meala. Bhí na húlla aibí faoin am seo agus bhí a fhios ag Liam Ó Coimín nárbh fhada go mbeadh cuairteoir beag chuige, an bligeardín Séimín Ó Súilleabháin.
2. An tráthnóna áirithe seo, bhí Séimín Ó Súilleabháin tar éis a mhála scoile a líonadh le húlla deasa dearga. Bhí sé breá sásta leis féin. Ní raibh tásca ná tuairisc ar Liam Ó Coimín, an té ar leis an t-úllord. Nó b'in a shíl Séimín. Ach díreach agus é ar tí an clái a dhreapadh cé a d'fheicfeadh sé ag déanamh air ach Liam Ó Coimín agus é ar deargbhuile. 'Tá tú agam anois a bhithiúnaigh,' a dúirt an Coimíneach leis féin. Is ansin a chonaic Séimín an madra fíochmhar. Ba bheag nár thit an t-anam as. Lig sé béic as agus scaoil sé uaidh a mhála scoile. Dá bhféadfadh sé an clái a dhreapadh bheadh sé slán sábháilte. Ach bhí an rótvaidhléir ag déanamh air.

Rótvaidhléir Fíochmhar

(Athchóiríodh an buntéacs lena chur in oiriúint do chuspóirí na measúnachta gan é a chur i gcead an údair roimh ré.)

Ceisteanna (iad ar cómharc)

A (Buntuisctint)

- (i) Cén fáth a raibh Liam Ó Coimín ‘tinn tuirseach’ de Shéimín Ó Súilleabháin? (Alt 1)
- (ii) Conas a chuir Colm Ó Caoimh stop leis an rótvaidhléir fíochmhar? (Alt 3)
- (iii) Luaigh cúis **amháin** ar phléasc Séimín Ó Súilleabháin amach ag gol. (Alt 5)

B (Léirthuisctint Ghinearálta)

- (i) ‘Bulaí cruthanta ba ea Séimín.’ Breac síos **dhá** shampla den bhulaíocht sin.
- (ii) Cén saghas duine é an Máistir Ó Draoi? Luaigh **dhá** phointe eolais.
- (iii) Luaigh **dhá** phíosa eolais a léiríonn go raibh ‘croí mór maith’ ag Colm Ó Caoimh.

Ceist 2. Freagair **A** nó **B** anseo. Ní gá níos mó ná **leathleathanach** a scríobh. **(15 mharc)**

A

- (i) Ainmnigh gearrscéal Gaeilge nó úrscéal Gaeilge nó dráma Gaeilge (a ndearna tú staidéar air le linn do chúrsa) a bhfuil an cineál céanna *téama* i gceist ann is atá sa sliocht i **gCeist 1**.

Ní mór teideal an tsaothair sin, mar aon le hainm an údair, a scríobh síos go soiléir.

- (ii) Tabhair cuntas **gairid** ar a bhfuil sa saothar sin faoin gcineál sin *téama*.

nó

Déan comparáid **ghairid** idir a bhfuil sa sliocht i **gCeist 1** faoin *téama* úd agus a bhfuil faoin *téama* céanna sa saothar atá ainmnithe agat.

B

- (i) Maidir le do rogha **ceann amháin** de na *tréithe* seo a leanas, ainmnigh gearrscéal Gaeilge nó úrscéal Gaeilge nó dráma Gaeilge (a ndearna tú staidéar air le linn do chúrsa) a bhfuil *an tréith sin* i gceist ann.

Ní mór teideal an tsaothair sin, mar aon le hainm an údair, a scríobh síos go soiléir.

(a) Misneach	(b) Clisteacht	(c) Tallann
(d) Claidhreach	(e) Cineáltas	(f) Leisciúlacht

- (ii) Tabhair cuntas **gairid** ar a bhfuil sa saothar sin faoin *tréith* atá roghnaithe agat.

Nóta: I gcás **A** nó **B** thuas, tá cead agat chomh maith dráma Gaeilge a ainmniú ar ghlac tú páirt ann le linn do chúrsa.

Ceist 3. Léigh an dá dhán thíos: **Ceacht Baile** le Róise Ní Ghráda agus **Nuacht a Sé ar RTÉ** le Pilib Ó Brádaigh. Freagair **trí cinn** de na ceisteanna a ghabhann leo.

Ní mór ceist **amháin** a roghnú as **A** agus ceist **amháin** a roghnú as **B**.

Is féidir an **tríú ceist** a roghnú as **A nó as B**. Ní gá níos mó ná **leathanach** a scríobh.

Bíodh na freagraí i d'fhocail féin, chomh fada agus is féidir leat.

(15 mharc)

Ceacht Baile	Nuacht a Sé ar RTÉ
<p>4. Nuair a tháinig mé ón scoil inné bhí Daideo ina shuí sa chistin. Bhí sé ag éisteacht leis an raidió, agus ag léamh an pháipéir nuachta.</p>	<p>2. <i>Nuacht a sé ar RTÉ, á léamh ag Samantha Ní Shúilleabháin.</i></p>
<p>8. ‘Tá an domhan imithe ar strae,’ ar sé. Agus chaoch sé súil chineálta ormsa. ‘Ach cuirfidh tusa é ina cheart, a stór, nuair a bheidh tú i do cheannaire.’</p>	<p>6. Baineadh preab as daoine inniu ach gheit a gcroí le gliondar mar phocléim tíogar os a gcomhair, in aice le Droichead na Dothra.</p>
<p>12. Bhí Mamó taobh leis an sorn ag ullmhú béile an tráthnóna. ‘Muise, ná buair do cheann faoi amaidí na sean!’ ar sí, agus mhuirnich sí mo leicne lena lámha.</p>	<p>10. Thosaigh siad ag bualadh bos agus ag liú in ard a ngutha: ‘Fáilte romhat ar ais anseo i measc na dtithe móra.’</p>
<p>16. D’fhéach mé trí fhuinneog na cistine. Bhí an saol amuigh ina chíor thuathail. Bhí bulaí ceart de snag breac gránna ag argóint go glórach le spideog cheanndána.</p>	<p>14. Ach d’eisigh an rialtas ráiteas: ‘Ní tíogar a chonaic na daoine ach ceann de na cait ramhra, a fheictear ar fud na tíre.’</p>
<p>Gluais:</p> <p>L.10/11: Ná buair do cheann: ná bíodh imní ort</p> <p>L.12: Mhuirnich sí mo leicne lena lámha: chuir sí a lámha go grámhar ar m’aghaidh.</p> <p>L.15: snag breac: éan dubh agus bán a bhíonn le feiceáil sa ghairdín.</p>	<p>18. ‘Oró, mo phataire cait! Oró, mo thíogar dílis! Na céadta míle euro romhat ar ais i measc do mhuintire.’</p> <p><i>Nuacht a sé ar RTÉ, á léamh ag Samantha Ní Shúilleabháin.</i></p> <p>Gluais:</p> <p>L.6: Droichead na Dothra: ceantar i mBaile Átha Cliath.</p> <p>L.15: pataire: cat ramhar beathaithe</p>

Ceisteanna (iad ar cómharc)

A (Buntuisicint)

- (i) Cá bhfuair Daideo an t-eolas go raibh ‘an domhan imithe ar strae’? Luaigh **dhá** pointe as *Ceacht Baile*.
- (ii) An raibh áthas ar na daoine an tíogar a fheiceáil? Luaigh **dhá** pointe as *Nuacht a Sé ar RTÉ*.
- (iii) Luaigh **dhá** rud a dúradh i ráiteas an rialtais i dtaobh an tíogair in *Nuacht a Sé ar RTÉ*.

B (Léirthuisicint Ghinearálta)

- (i) Is dán greannmhar é *Nuacht a Sé ar RTÉ*. Luaigh **dhá** pointe eolais sa dán a léiríonn an greann sin.
- (ii) Ainmnigh duine **amháin** atá luaite in *Ceacht Baile* agus déan cur síos ar an saghas duine atá ann.
- (iii) Cé acu dán is fearr a thaitin leat, *Ceacht Baile* nó *Nuacht a Sé ar RTÉ*? Luaigh **dhá** chúis ar thaitin an dán leat.

Ceist 4. Freagair **A** nó **B** anseo. (Ní gá níos mó ná **leathleathanach** a scríobh.)

(15 mharc)

A

- (i) Ainmnigh dán Gaeilge (a ndearna tú staidéar air le linn do chúrsa) a bhfuil an cineál céanna *téama* i gceist ann is atá i do rogha ceann **amháin** den dá dhán i g**Ceist 3** thuas.

Ní mór teideal an dáin sin, mar aon le hainm an fhile a chum, a scríobh síos go soiléir.

- (ii) Tabhair cuntas **gairid** ar a bhfuil faoin gcineál sin *téama* sa dán atá ainmnithe agat agus ar an gcaoi a gcuireann an file os ár gcomhair é.

nó

Déan comparáid **ghairid** idir a bhfuil faoin *téama* úd sa dán atá roghnaithe agat as **Ceist 3** agus a bhfuil faoin *téama* céanna sa dán atá ainmnithe agat.

B

- (i) Ainmnigh dán Gaeilge (a ndearna tú staidéar air le linn do chúrsa) a bhfuil do rogha ceann **amháin** de na *hábhair* seo thíos i gceist ann.

Ní mór teideal an dáin, mar aon le hainm an fhile a chum, a scríobh síos go soiléir.

(a) Spórt

(b) Timpiste

(c) Ainmí

(d) Tuismitheoir

(e) Saol na cathrach

(f) Saol na tuaithe

- (ii) Tabhair cuntas **gairid** ar a bhfuil sa dán sin faoin *ábhar* atá roghnaithe agat agus ar an gcaoi a gcuireann an file *an t-ábhar* sin os ár gcomhair.

Ceist 5. Freagair **A** nó **B** nó **C** anseo thíos. (Ní gá níos mó ná **leathleathanach** a scríobh.)

A

Chonaic tú scannán sa phictiúrlann le déanaí. Scríobh litir chuig do chara faoi.

I do litir luaigh

- ainm an scannáin agus príomhphointí an scéil a bhí sa scannán
- rud **amháin** a thaitin leat agus rud **amháin** nár thaitin leat i dtaobh an scannáin
- eachtra bheag **amháin** a tharla i measc an lucht féachana le linn an scannáin.

B

Bhí col ceathrar leat as tír eile ag fanacht leat an samhradh seo caite. Scríobh an litir a chuir tú chuig an gcol ceathrar tamall fada tar éis dó/di dul abhaile.

I do litir luaigh

- **dhá** phíosa eolais nua faoi do mhuintir ó bhí an col ceathrar leat
- **dhá** phíosa eolais nua faoi d'áit chónaithe ó bhí an col ceathrar leat
- pointe eolais **amháin** faoi na pleananna atá agat dul ar chuairt chuig an gcol ceathrar seo.

C

Chonaic tú alt i nuachtán le déanaí faoin teideal *Ní thugann déagóirí aire dá sláinte*. Scríobh **an litir** a chuirfeá chuig eagarthóir an nuachtáin faoin scéal.

I do litir luaigh

- **dhá** phointe eolais a bhí san alt a n-aontaíonn tú leo
- **dhá** phointe eolais a bhí san alt nach n-aontaíonn tú leo
- moladh **amháin** atá agat féin, agus nach raibh san alt, a chabhródh le déagóirí aire a thabhairt dá sláinte.

Leathanach Bán

Leathanach Bán